

KONFERENSIYALAR UZ

ANJUMANLAR PLATFORMASI

**I RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYASI**

**YANGI DAVR ILM-
FANI: INSON UCHUN
INNOVATSION G'OYA
VA YECHIMLAR**

MAY, 2025

ELEKTRON NASHR:

<https://konferensiyalar.uz>

<https://sp-press.uz>

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

**I RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYASI MATERIALLARI**

2025-yil, 7-may

TOSHKENT-2025

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
I Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. – Toshkent:
Scienceproblems team, 2025. – 137 bet.

DOI: <https://doi.org/10.47390/spro/i-res-konf-2025>

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.uz> | <https://sp-press.uz>

Konferensiya tashkilotchisi: “Scienceproblems Team” MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 7-may, 2025-yil

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur to'plamda “Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar” mavzusidagi I Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan. Nashrda respublikaning turli oliy ta'lim muassasalari, ilmiy markazlari va amaliyotchi mutaxassislari tomonidan tayyorlangan maqolalar o'rin olgan bo'lib, ular ijtimoiy-gumanitar, tabiiy, texnik va yuridik fanlarning dolzarb muammolari va ularning innovatsion yechimlariga bag'ishlangan. Ushbu nashr ilmiy izlanuvchilar, oliy ta'lim o'qituvchilari, doktorantlar va soha mutaxassislari uchun foydali qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsion yondashuv, zamonaviy fan, fanlararo integratsiya, ilmiy-tadqiqot, nazariya va amaliyot, ilmiy hamkorlik.

Barcha huquqlar himoyalangan.

© “Sciences problems team” MChJ, 2025-yil

© Mualliflar jamoasi, 2025-yil

MUNDARIJA

BIOLOGIYA FANLARI

<i>Боймуродов Хусниддин, Пардаев Юнус, Хафизова Малика</i> APORRECTODEA ROSEA (SAVIGNY, 1826) ЁМҒИР ЧУВАЛЧАНГИНИНГ ТАРҚАЛИШИ ВА ЭКОЛОГИЯСИ.....	6-9
---	-----

-TEHNIKA FANLARI

<i>Инагамов Бобур</i> СИФАТ МЕНЕЖМЕНТИ ВА СЕРТИФИКАТЛАШТИРИШ СОҲАЛАРИДА АМАЛИЙ ТАЖРИБАГА АСОСЛАНГАН ТАЪЛИМНИ ШАКЛЛАНТИРИШ: ДУАЛ ТАЪЛИМ МОДЕЛИ: КОРХОНА ВА ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИ ЎРТАСИДАГИ ҲАМКОРЛИК.....	10-13
--	-------

TARIX FANLARI

<i>Umarov Sardor</i> GERMANIYANING ILMIY-MADANIY TARAQQIYOTIDA O'ZBEKISTON VA GERMANIYA XALQ DIPLOMATIYASI DOIRASIDAGI HAMKORLIGINING O'RNI	14-21
<i>Suyarov Maxmudjon</i> ELLINIZM DAVRIDA YUNON YOZUVINING O'RTA OSIYODAGI MAHALLIY TILLARGA TA'SIRI	22-27

IQTISODIYOT FANLARI

<i>Madartov Bahrom</i> PAXTA TO'QIMACHILIK KLASTERLARIDA BOSHQARUV HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	28-31
<i>Mahsudov Muzaffar</i> DIGITAL TRANSFORMATION AS A CATALYST FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN INDUSTRIAL ENTERPRISES.....	32-35
<i>Axmedov Latayibxon</i> AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA O'Z KAPITALI HISOB TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI VA ISTIQBOLLARI	36-39
<i>G'afurova Dilshoda</i> OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	40-43

FALSAFA FANLARI

<i>Danabayev Xurshid</i> KAMBAG'ALLIK TUSHUNCHASINING IJTIMOIIY – FALSAFIY MOHIYATI.....	44-47
<i>Norliyev Rustam</i> INSON VA JAMIYAT O'RTASIDAGI MUVOZANAT: IJTIMOIIY-FALSAFIY TAHLIL	48-51

FILOLOGIYA FANLARI

<i>Abdubannoyeva Aziza</i> PSIXOLINGVISTIK TAHLIL METODLARI	52-54
<i>Abdumajitov Khurshid</i> THE PHENOMENON OF ANTONYM IN THE LEXICON OF SUMMER SPORTS IN ENGLISH AND UZBEK.....	55-57

Asqaraliyeva Dilshoda

O'ZBEK XALQ MAQOLLARIDAN MUMTOZ ADABIYOTDA FOYDALANISH VA ULARNING
TARBIYAVIY-AXLOQIY XUSUSIYATLARI 58-60

Исматова Наталья

ИСТОКИ ВОЗНИКНОВЕНИЯ ОБРАЗА ИСТОРИЧЕСКОЙ ЛИЧНОСТИ В УЗБЕКСКОЙ
ЛИТЕРАТУРЕ 61-65

YURIDIK FANLAR

Холов Уткур

ҚОНУНИЙ КУЧГА КИРГАН СУД ҲУЖЖАТЛАРИНИ ЯНГИ ОЧИЛГАН ҲОЛАТЛАР БЎЙИЧА
ҚАЙТА КЎРИШНИНГ АЙРИМ МАСАЛАЛАРИ 66-69

Otamirzayev Oybek

YER OSTI SUVLARI HOLATIDA HUQUQIY BIR NAZAR..... 70-73

Ergashova Shahrizoda

TRIPS VA WIPO SHARTNOMALARI DOIRASIDA RAQAMLI AKTIVLAR HUQUQIY MAQOMINING
EVOLYUTSIYASI 74-76

Burxonov Shahzod

XALQARO MEHNAT TASHKILOTI VA UNING XALQARO MEHNAT STANDARTLARINI ISHLAB
CHIQISHDAGI O'RNI 77-80

PEDAGOGIKA FANLARI

Haqberdiyev Baxtiyor

O'QUV FAOLIYATI TAMOIYILLARIDA INTEGRATIV
VA SINERGETIK YONDASHUVLAR 81-83

Исмагилова Мадинабону

НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕШЕНИЯ ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ ОТЕЧЕСТВЕННОГО
И ЗАРУБЕЖНОГО ИНТЕРЬЕРНОГО ДИЗАЙНА 84-86

Olimov Talat

O'QITUVCHILARDA MEDIASAVODXONLIK KO'NIKALARINI TAKOMILLASHTIRISH
USULLARI 87-89

Kamolova Umida

O'QUVCHILARDA ESTETIK DIDNI SHAKLLANTIRISHDA POETIK TAHLILLAR 90-92

TIBBIYOT FANLARI

Tursunova Laylo, Qilichov Sherbek

SURUNKALI BUYRAK KASALLIKLARI BOR BEMORLARDA ARTERIAL
GIPERTENZIYANING RIVOJLANISH MEKANIZMI VA BUYRAKLARNING FUNKSIONAL
FAOLIYATIGA TA'SIRI 93-102

Сафоева Саломат

КЛИНИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ КОМПЛЕКСНОГО ЛЕЧЕНИЯ ПАЦИЕНТОК С
ПОЛИКИСТОЗОМ ЯИЧНИКОВ АССОЦИИРОВАННЫМ С ГИПОФУНКЦИЕЙ ЩИТОВИДНОЙ
ЖЕЛЕЗЫ 103-106

Ergashev Bekzod

JINSIY XROMOSOMALARDA GENLARNING ANORMAL KO'RINISHI 107-112

Jurayeva Gulasalxon

REVMATOID ARTRIT BILAN OG'RIGAN BEMORLARDA SURUNKALI BUYRAK KASALLIKNING
RIOVLANISH XAVF OMILLAR, KASALLIKNING TARQALGANLIGI VA BUYRAKLAR
ZARARLANISH VARIANTLAR 113-121

Ro'zumbetova Safura, Umarova Zamira

PODAGRIK NEFROPATIIYADA BUYRAKLARNING SHIKASTLANISH MEXANIZMI 122-127

FARMATSEVTIKA FANLARI

Shakirova Dinora, Xabibullayeva Shoir

DETERMINATION OF THE ANTIMICROBIAL EFFECT
OF DRIED RASPBERRY LEAVES 128-132

PSIXOLOGIYA FANLARI

Bekmuratova Xalima

ICHKI ISHLAR VAZIRLIGI AKADEMIK LITSEY O'QUVCHILARIDA KASBIY MOTIVATSIYANI
SHAKLLANTIRISH: IJTIMOIIY MUHITNING TA'SIRI 133-136

XALQARO MEHNAT TASHKILOTI VA UNING XALQARO MEHNAT STANDARTLARINI ISHLAB CHIQISHDAGI O'RNI

Burxonov Shahzod Burxon o'g'li

TDYU Ommaviy axborot vositalari huquqi magistranti

E-mail: shahzodburxonov90@gmail.com

Tel: +998 97 893 18 88

Toshkent, O'zbekiston

Annotatsiya. Ushbu maqola XMTning tarixiy rivojlanishini, boshqaruv tuzilmalarini va zamonaviy mehnat muammolariga moslashishga bo'lgan davomiy harakatlarini, ijtimoiy muloqot, mehnat qonunchiligi va xalqaro hamkorlikka ta'sirini ko'rib chiqadi.

Kalit so'zlar: Xalqaro Mehnat Tashkiloti, mehnat standartlari, ijtimoiy adolat, ijtimoiy himoya, mehnat huquqlari, global hamkorlik.

THE INTERNATIONAL LABOUR ORGANIZATION AND ITS ROLE IN THE DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL LABOUR STANDARDS

Burxonov Shahzod Burxon ogli

Master's Student in Media Law,

Tashkent State University of Law

Abstract. This article provides an overview of the ILO's historical evolution, its governing structures, and its ongoing efforts to adapt to modern labor challenges, focusing on its impact on social dialogue, labor legislation, and international cooperation.

Keywords: International Labour Organization, ILO, labor standards, social justice, tripartite structure, labor conventions, social protection, labor rights, global cooperation.

DOI: <https://doi.org/10.47390/spro/i-res-konf-2025-18>

Zamonaviy mehnat munosabatlarining murakkablashuvi va globallashtirish sharoitida xalqaro miqyosda yagona mehnat standartlarini ishlab chiqish va ularni amaliyotga tatbiq etish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, inson huquqlarini himoya qilish, adolatli mehnat sharoitlarini yaratish va majburiy mehnatga barham berish masalalari bugungi kunning ustuvor yo'nalishlari qatoriga kiradi. Shu nuqtai nazardan, Xalqaro mehnat tashkiloti (XMT) xalqaro mehnat huquqini shakllantirishda va mehnat munosabatlarini tartibga soluvchi normativ-huquqiy bazani ishlab chiqishda markaziy o'rin egallaydi.

Mehnat bo'yicha Xalqaro Tashkilot (keyingi o'rinlarda – XMT) — Birlashgan Millatlar Tashkilotining ixtisoslashgan muassasasi bo'lib, 1919-yilda Versal tinchlik shartnomasi asosida Millatlar Ligasining tarkibiy bo'linmasi sifatida tashkil etilgan. Tashkilotning e'lon qilingan vazifasi — ijtimoiy adolat uchun kurash edi. Shu maqsadda turli mamlakatlarning hukumatlari, ishchilari va ish beruvchilari mehnat normalarini ishlab chiqish yo'lida kuchlarini birlashtirishga qaror qilishdi[1].

XMT Ustavi 1919-yil yanvar-aprel oylarida Versal tinchlik shartnomasiga muvofiq tuzilgan Xalqaro mehnat qonunchiligi komissiyasi tomonidan ishlab chiqilgan. Ushbu komissiya Belgiyadan, Kubadan, Chexoslovakiyadan, Fransiya, Italiya, Yaponiya, Polshadan, Buyuk Britaniya va AQShdan bo'lgan vakillardan iborat edi. Komissiyaga Amerika Mehnat Federatsiyasi raisi rahbarlik qilgan. Komissiya faoliyati natijasida hukumatlar,

ish beruvchilar va mehnatkashlar vakillarini birlashtirgan uch tomonlama tashkilot vujudga keldi. XMT Ustavi Versal shartnomasining XIII qismi sifatida kiritilgan[2].

Ustavning preambulasida quyidagi jumla keltirilgan: «Agar biror mamlakat o'z mehnatkashlariga insoniy mehnat sharoitlarini taqdim etmasa, bu boshqa xalqlar uchun to'siq bo'ladi, ular esa o'z yurti ishchilarining ahvolini yaxshilashga intilmoqda». Tashkilot mehnat sharoitlarini yaxshilash orqali ijtimoiy adolatga erishishni targ'ib qiladi.

Ikkinchi jahon urushi yakunida, 1944-yilda bo'lib o'tgan Xalqaro mehnat konferensiyasida MXTning urushdan keyingi davrdagi maqsad va vazifalarini aniqlashtiruvchi Filadelfiya deklaratsiyasi qabul qilindi. Unda quyidagi tamoyillar mustahkamlangan edi[3]:

- mehnat tovar emas;
- so'z erkinligi va uyushmalar erkinligi doimiy taraqqiyotning zaruriy shartidir;
- dunyoning istalgan nuqtasidagi qashshoqlik umumiy farovonlik uchun tahdiddir;
- barcha insonlar, irqi, e'tiqodi yoki jinsi qat'i nazar, erkinlik va qadr-qimmat, iqtisodiy barqarorlik va teng imkoniyatlar sharoitida moddiy farovonlikka va ma'naviy kamolotga erishish huquqiga egadirlar.

1946-yilda XMT yangi tashkil etilgan Birlashgan Millatlar Tashkilotining birinchi ixtisoslashgan agentligi bo'ldi va bugungi kungacha uch tomonlama (tripartizm) tamoyili asosida ishlovchi yagona xalqaro organ bo'lib qolmoqda. Ushbu tamoyil — kasaba uyushmalari, ish beruvchilar va hukumat vakillari o'rtasida murosali kelishuvga erishish maqsadida uch tomonlama maslahatlashuvlar amaliyotidir. Bu tamoyil XMT bosh qarorgohining asosiy darvozasi qurilishida ham aks ettirilgan: darvozani ochish uchun uchta kalit kerak bo'ladi, ular tashkilotning uch tomonlama ishtirokchilarining teng ahamiyatini anglatadi[4].

Xalqaro mehnat qonunchiligi rivoji XMT tomonidan konvensiyalar va tavsiyalar orqali amalga oshiriladi. Ular Xalqaro mehnat konferensiyasi (ya'ni XMTning oliy boshqaruv organi) delegatlari tomonidan qabul qilingan kundan boshlab kuchga kiradi. Konferensiyada 187 ta a'zo davlatning hukumat, ish beruvchilar va mehnatkashlar vakillari ishtirok etadi. XMT faoliyati davomida 189 ta konvensiya va 200 dan ortiq tavsiya qabul qilingan. Tavsiyalar – milliy siyosatni shakllantirish va amaliy choralarni ko'rish uchun yo'riq va yo'nalishlarni beradi. Ular ratifikatsiyani talab qilmaydi, balki konvensiyalarni aniqlashtiruvchi yoki to'ldiruvchi qoidalarni o'z ichiga oladi, shuningdek, ijtimoiy-mehnat munosabatlarini tartibga solish modeli sifatida xizmat qiladi[5].

XMT a'zo davlatlar konvensiyalarni ratifikatsiya qiladi va ularni milliy darajada amalga oshirish bo'yicha chora-tadbirlar ko'radi, bu choralarning samaradorligi haqidagi hisobotlarni doimiy ravishda XMT bosh qarorgohiga topshiradi. Shu bilan birga, XMT Ustaviga muvofiq, davlat tomonidan konvensiyaning ratifikatsiyasi mehnatkashlar uchun ko'proq imtiyozli bo'lgan milliy qoidalarni buzmasligi lozim.

XMT faoliyatining dastlabki bosqichlaridayoq millionlab insonlarning huquqlari uchun kurashda sanoatdagi ish vaqti, ishsizlik, onalikni muhofaza qilish, ayollarning tungi mehnati, minimal yosh va yoshlarga oid tungi mehnat kabi eng muhim mehnat masalalari bo'yicha olti xalqaro konvensiya qabul qilingan.

XX asr oxiriga kelib, XMT barcha a'zo davlatlarga ularning tashkilot a'zolidan kelib chiqadigan quyidagi asosiy majburiyatlarini eslatib o'tdi[6]:

• uyushmalar erkinligi va jamoaviy muzokaralar olib borish huquqining samarali tan olinishi;

- majburiy yoki majburiy mehnatning barcha shakllarini bekor qilish;
- bolalar mehnatini samarali ravishda taqiqlash;
- mehnat va bandlik sohasida diskriminatsiyani yo'l qo'ymaslik.

Mehnat bo'yicha Xalqaro Tashkilotning oliy boshqaruv organi har yili o'tkaziladigan Xalqaro mehnat konferensiyasidir. U xalqaro mehnat normalarini qabul qiladi, MXTning umumiy siyosatini belgilaydi, har ikki yilda bir marta ikki yillik faoliyat dasturi va budjetini tasdiqlaydi. Konferensiya global ijtimoiy-mehnat masalalarini muhokama qilish uchun xalqaro forum sifatida xizmat qiladi. Har bir ishtirokchi davlat konferensiyaga to'rtta delegat yuborish huquqiga ega: ikki nafar hukumat vakili va bir nafar ishchilar hamda ish beruvchilar vakili[7]. Ushbu delegatlar mustaqil ravishda nutq so'zlash va ovoz berish huquqiga ega.

1920-yildan boshlab XMTning bosh qarorgohi Jenevada joylashgan Xalqaro mehnat byurosi (XMB) bo'lib, uning bosh direktorini besh yil muddatga saylashadi. XMB – XMTning doimiy ishlovchi organi (sekretariati) bo'lib, uning faoliyatini uch tomonlama komitetlar tarkibidagi mutaxassislar va ekspertlar tomonidan amalga oshiriladi[8]. Ushbu komitetlar asosiy sanoat tarmoqlari, kasb-hunar tayyorlash, boshqaruvni rivojlantirish, mehnatni muhofaza qilish, mehnat munosabatlari va ba'zi mehnatkash guruhlarining (yoshlar, nogironlar va boshqalar) muammolariga bag'ishlangan masalalar bo'yicha ishlaydi. Ish beruvchilar va ishchilar bilan bog'liq barcha masalalar va xalqaro mehnat standartlarining bajarilishini ta'minlash uchun XMBning bo'limlari mas'uldir[12].

Operativ shtab va tadqiqot va nashriyot markazi sifatida XMB konferensiyalar va yig'ilishlar uchun hujjatlar va hisobotlarni tayyorlash, normativ hujjatlarni ishlab chiqish va hamkorlik dasturlarini boshqarish bilan shug'ullanadi. XMBning boshqaruv va administrativ masalalari desentralizatsiya qilingan bo'lib, 40 dan ortiq dunyo bo'ylab vakolatxonalarga tarqatilgan.

XMT o'z ishida turli metodlarni qo'llaydi. Ularning asosiylari quyidagilardir[9]:

1. Hukumatlar, ishchilarning tashkilotlari va ish beruvchilar o'rtasida ijtimoiy sheriklikni rivojlantirish (tripartizm);
2. Xalqaro mehnat normalarini ishlab chiqish va qabul qilish, ularni qo'llashni nazorat qilish (normativ faoliyat);
3. Mamlakatlarga ijtimoiy-mehnat masalalarini hal qilishda yordam ko'rsatish, bu MXTda texnik hamkorlik deb ataladi;
4. Ijtimoiy-mehnat muammolariga doir tadqiqotlar o'tkazish va nashrlar chiqarish.

Xalqaro Mehnat Tashkiloti (XMT) mehnat huquqlari va sharoitlarini yaxshilash borasida muhim xalqaro institut hisoblanadi. Tashkilotning xalqaro mehnat standartlari, jumladan konvensiyalar va tavsiyalar, barcha a'zo davlatlarga mehnat sohasida umumiy qoidalar va huquqlarni belgilaydi. XMTning uch tomonlama tamoyili, ya'ni ishchilar, ish beruvchilar va hukumatlarning birgalikdagi ishtiroki, tashkilotning qarorlar qabul qilishdagi muhimligini ta'minlaydi. XMT tomonidan ishlab chiqilgan standartlar, mamlakatlarning mehnat qonunchiligini yaxshilash va ijtimoiy adolatni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Adabiyotlar/Literatūra/References:

1. Экономика труда : социально-трудовые отношения : учебник / под ред. Н. А. Волгина, Ю. Г. Одегова, 2006. – 736 с.
2. Устав Международной организации труда и Регламент Международной конференции труда. Международное бюро труда. – Женева, 1996.
3. Декларация МОТ об основополагающих принципах и правах в сфере труда и механизм ее реализации. Международная конференция труда 86-й сессия. Женева, 18 июня 1998 г.
4. Достойный труд: доклад генерального директора МОТ на Международной конференции труда (87-я сессия 1999 г.). – Женева, 1999.
5. Декларация МОТ о социальной справедливости в целях справедливой глобализации: принята Международной конференцией труда. – Женева, 2008. –С. 1-2.
6. Индикаторы достойного труда. – URL: https://www.gks.ru/labor_market_employment_salaries
7. Федченко А. А. Экономический анализ как условие реализации концепции достойного труда / А. А. Федченко // Современная экономика : проблемы и решения. – 2013. – № 11 (47). – С. 197–209.
8. Clarke, R. (2006), Introduction to dataveillance and information privacy, and definition of terms, Chapman, ACT, Australia: Xamax Consultancy. Available from: <http://www.rogerclarke.com/DV/Intro.html#DV>
9. Polanyi, K. (1944/1957), The Great Transformation: The political and economic origins of our time (Boston: Beacon Press).
10. Standing, G. (2007), 'Labour Recommodification in the Global Transformation', in A. Buğra and K. Ağartan, eds., Reading Karl Polanyi for the twenty-first century (New York and Basingstoke: Palgrave Macmillan), pp. 67-94.
11. World Commission on the Social Dimension of Globalisation (2004), A fair globalisation: Creating opportunities for all (Geneva: International Labour Organisation).
12. Donaghey, J., Reinecke, J., Niforou, C. and Lawson, B. (2013) 'From employment relations to consumption relations: balancing labour governance in global supply chains', Human Resource Management, 53/2:229-252.